

FILHARMONIČNA DRUŽBA V LJUBLJANI.

SPORED

II. KONCERTA

JUGOSL. KOMORNE GLASBE

~ V. PONEDELJEK, DNE 10. MARCA 1924 ~

OB 8. URI ZVEČER, V DVORANI FILHARMONIČNE DRUŽBE.

SPORED IZVAJA: ZAGREBŠKI KVARTET:

F. ARÁNYI I. GOSLI, D. ARANY VIOLA,
M. GRAF II. GOSLI, U. FABRI VIOLONČELO.

1. Peter Konjovič: Kvartet v d-molu:

- I. Allegro moderato.
- II. Tema z varijacijami na nek „bosjaški“ motiv.
- III. Scherzo.
- IV. Rapsodico.

2. Josip Štolcer-Slavenski:

Godalni kvartet op. 3 v D-duru:

- I. Fuga (Largo molto intenso).
- II. Jugoslovenski ples (Allegro molto vivace) v formi sonate.

3. Anton Dvořák: Kvartet v d-molu:

- I. Allegro.
- II. Alla polka (allegretto scherzando).
- III. Adagio.
- IV. Finale. Poco allegro.

~ ~ Naslednji koncerti se vrše ~ ~

III. koncert, v ponedeljek 7. aprila 1924.

IV. koncert, v ponedeljek 5. maja 1924.

PETER KONJOVIČ: Godalni kvartet v d-molu. Godalni kvartet v d-molu – muzika skrivnih slutenj – koncipiran je in napisan v prvih treh stavkih v letih 1907 do 1908. Drugi stavek je bil takrat izveden javno v Beogradu. Četrti stavek je komponiran 1917. Prvi in drugi stavek sta bila v Zagrebu izvajana prvič na Konjovičevem kompozitorskem večeru 3. marca 1917 v glasbenem zavodu (I. vijolina: Zlatko Balokovič, II. vijolina: Miroslav Slik, vijola: Vaclav Humel, vijolončel: Juro Tkalčič). Cel kvartet se je izvajal v Parizu 1918 (kvartet Touche), v Beogradu 1919 (Zagrebački kvartet) in v Zagrebu pa dne 11. januarja 1924 (Zagrebački kvartet).

Prvi stavek „allegro moderato“ ima pravilno sonatno obliko. Po kratkem pp uvodu donese vijola glavno temo, katera se razvija dokler vijolončelo po nekaterih krajših prevodnih motivih ne prinese stranske teme, ki je melodijsko širša in mirnejša; obe temi razpleteni in razvijani v zaokroženi jasni formi potem izražajo osnovno razpoloženje tega stavka.

Drugi stavek „tema z varijacijami“ na nek „bosjaški“ motiv je bil inspiriran po neki nenavadni, prvič doživljeni in preživljeni predstavi moskovskega Hudožestvenega teatra, kateri je tačas prvič izven Rusije gostoval v Pragi z dramo, med drugimi z delom Maksima Gorkega „Na dnu“ in z onim nesmrtnim „Solnce vshodit i zahodit“. Varijacije so kot nekaka

impresija tačas komaj zaslutene Rusije kakoršna nam je bila tačas še tako daleč.

Tretji stavek „scherzo“ je zelo kratek in formalno pravilen, izrazito nacionalen po mislih in razpoloženju, ima značaj starih plesov, ki so bili zametek temu komornemu stavku.

Četrti stavek „rapsodico“ je bil delan mnogo kasneje od prvih treh, v prepletenosti tem iz prvega in drugega stavka in z jedno novo uvodno glavno temo nemirnejšo in bolestnejšo od prejšnjih, podaja celoto, katera je ostreje zaokrožena in v širšem in polnejšem izrazu noseča, osnovno ubranost celega kvarteta: Muzika skritih slutenj. Dasi ostaja v sonatni formi, je ta stavek mnogo svobodnejši od prvih treh.

Ta kvartet smatra avtor kot delo, katero daje njegovo polno mero v prvi polovici njegovega kompozitorskega delovanja završenega 1919, kamor spada še 20 pesmi za glas in klavir, opera „Vilin vel“, simfonija c-mol, simfonijske varijacije za orkester, „Igra“ in „Hajdučka“ za vijolončelo in klavir, vse zborne kompozicije in „Na Vardaru“ za zbor, solo in orkester.

Peter Konjovič, rojen 1. maja 1983, absolviral je glasbeni konservatorij v Pragi 1906. Prvo kompozicijo, pesem za glas brez spremljevanja, je napisal 1896. Od julija 1921 je direktor opere Narodnega kazališta v Zagrebu.

JOSIP ŠTOLCER - SLAVENSKI: Godalni kvartet op. 3, D-dur. Kvartet ima dva dela. Prvi del je velika fuga, katera se začneja s povsem jednostavno temo brez kake kromatike. Tema ima velik obseg (preko poldruge oktave) in se razvije polagoma na obseg treh in pol oktave. Fuga je pisana v stilu čiste polifonije ne samo v liniji temveč tudi v ritmu in v tonaliteti. Razvije se do največje napetosti, po kateri pa se vrvenje zvokov naenkrat pomiri, tako da ostane vijola osamljena, prednašajoč prvotno temo (sedaj v es-molu). K temu pristopajo quasi politonalno vijolončel (cis-mol), druga vijolina (e-mol) in prva vijolina (g-mol), tako da tema doseže svojo kulminacijo v končnem g-molu. Medtem se ponavlja fuga v obratu modulirana v zožitvi. Vsi instrumenti se dvignejo v višino in je često vijolončel višji od ostalih instrumentov. Sledi strastna modulacija (quasi sequentia). Tu začneja tretja provedba teme, ki se pomalo vzdiguje do strastnih vrhov (appassionato). Ko se je strast umirila, nastopi reekspozicija (Largo tranquillo, con sordino), katera je bolj lirskega značaja in ki uspenjajoč se v višino završuje prvi del. — Drugi del kvarteta je jugoslovanski ples v formi velike sonate in tvori s prvim delom organsko celoto. Ta del karakterizuje živahna ritmika in objestno

Štolcerjeve kompozicije so: op. 1 „Nocturno“ za orkester (izveden v Zagrebu in Budimpešti); op. 2 a.) „Jugoslovenska suita“ za klavir; op. 2 b.) Sonata C-dur za vijolino in orgle; op. 2. c.) Sonata g-mol za vijolino in klavir; op. 3 godalni kvartet D-dur (izvajan prvič 26. junija 1923 v praškem konservatoriju); op. 4 „Iz Medjimurja“, simfonijska pesem za orkester. Razen tega manjše zborné kompozicije, originalne in pa harmonizacije narodnih pesmi, dalje harmonizacija nekaterih naših tipičnih popevk v prirodnih lestvicah (zapisane in harmonizovane s pomočjo četrto-tonskega sistema). V koncepciji so: op. 5 „Prasimfonijska“ za veliki orkester in orgle; „Misterij“ za orgle, orkester in zbor na lastni tekst in zamišljen kot gledališka religiozna igra.

razposajeno veselje. Ko je ples dosegel vrhunec živahnosti, nastopi mirnejša liriska epizoda, reminiscenca na fugo, katera spominja na čisto selško zatišje. Drugi stranski tema je nekak mešani hipodorsko-hipofrigijski e-mol. Ko je kompozicija dosegla svojo kulminacijo, se hitro konča.

Josip Štolcer-Slavenski se je rodil v Čakovcu 11. maja 1896. Oče mu je bil pek in samouk v muziki. Prvi poduk v glasbi je Štolcer dobil od očeta in matere, ki je bila pravi arhiv starih medjimurskih narodnih pesmi. Prve svoje kompozicije je Štolcer nosil v Varaždin nedavno umrlemu muziku Antonu Šteru, kateremu pa se ni posrečilo dobiti za Štolcerja kake štipendije, ki bi mu omogočila nadaljni študij. Tako se je moral vrniti v Čakovec in peči kruh. Prizadevanju nekaterih čakovskih meščanov se je posrečilo spraviti Štolcerja na glasbeno akademijo v Budimpešti, kjer mu je bil med drugim učitelj tudi znani skladatelj Bela Bartok. Zvršivši akademijo je moral kot vojak na rumunsko fronto, odkoder se je vrnil spet v domačo pekarno. Po prevratu je dobil državni štipendij in nato v Pragi lanskega leta absolviral mojstrsko kompozitorsko šolo slavnega češkega skladatelja Vitezslava Novaka. Danes je Štolcer učitelj na kr. muzički akademiji v Zagrebu.

